

Datum
9 juli 2024

Zaaknummer
2024-008116

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 6

Antwoord op Statenvragen PS2024-513

De leden van
Provinciale Staten

Beantwoording schriftelijke Statenvragen Statenlid
Lourens van Bruchem van SGP en Klaas Bron van BBB over
MER Windpark Echteld-Lienden.

Ingevolge het bepaalde in artikel 39 van het Reglement van Orde Provinciale Staten van Gelderland doen wij u hieronder het antwoord van ons college op uw vragen toekomen.

Vraag 1:

Is de Milieu-Effect Rapportage compleet?

- a. Hoe is de externe kwaliteitsborging ingericht (juistheid, nauwkeurigheid en geldigheid van wetenschappelijke methoden) en wanneer en door wie is dat uitgevoerd?
- b. Waarom is de omwonende mens geen primair onderzoeksobject in relatie tot ontwerp lokale normen?
- c. Welke witte vlekken kent de MER nog en waarom bestaan deze witte vlekken in deze versie?
- d. In het gebied waar de nieuwe molens zijn geprojecteerd bevinden zich de Betuwelijn, Spoorlijn Arnhem-Tiel, de A15 en ook de Waal. Dit zijn niet-statische drukfactoren (o.a. geluid) in b.v. de komende 25 jaar. Nu zijn er grotere windmolens geprojecteerd, waarvan de impact op de leefomgeving & omwonenden specifiek groot of geheel onbekend is. Is het nodig dat er gekeken moet worden naar de cumulatieve drukfactoren, juist omdat de hierboven genoemde objecten groeien en niet statisch zijn?
- e. De commissie voor de Milieueffectrapportage heeft in haar rapport van januari 2024 aandacht gevraagd om gezondheid in de beoordeling mee te wegen. Kan er worden onderbouwd hoe het huidige voorstel / plan hier invulling aangeeft?

Datum
9 juli 2024

Zaaknummer
2024-008116

Blad
2 van 6

Citaat:

"Naast de vele positieve elementen in het MER signaleert de Commissie dat nog belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de nationale windturbinebepalingen leefomgeving. Het gaat om de volgende punten:

- Beoordeel gevolgen voor gezondheid van heel Nederland. Windturbines leidden in 2019 voor ruim 28.000 personen in Nederland tot ernstige geluidhinder. Het MER bevat geen inschatting hoe dit aantal zou wijzigen met de nieuwe geluidnormen, en hoe dit verschilt van normen voor andere activiteiten zoals voor snelwegen en luchtvaart. Daardoor is niet duidelijk tot hoeveel gezondheidswinst of -verlies de normen zullen leiden.
- Beoordeel de gezamenlijke gevolgen van de milieunormen voor het plaatsingspotentieel. De milieunormen hebben gevolgen voor het beschikbare oppervlak waar nieuwe windturbines kunnen komen ('plaatsingspotentieel'). Het MER laat deze gevolgen van elk van de normen afzonderlijk zien (geluid, afstandsnorm, slagschaduw, externe veiligheid), maar geeft geen inschatting van het effect van alle normen samen. In het ontwerpbesluit zijn geluid- en afstandsnormen opgenomen. Door deze combinatie van normen blijft waarschijnlijk minder ruimte over voor windenergie op land dan het MER berekent. De milieugevolgen van het ontwerpbesluit zijn daarmee niet volledig in beeld."

Antwoord:

Het MER voor windpark Echteld-Lienden is compleet. Het MER is evenwel nog niet afgerond. Het MER is voor advies voorgelegd aan de Commissie MER. Dit advies kan leiden tot aanpassing of aanscherping van het rapport en/of de onderliggende stukken. Ook kunnen nog te ontvangen zienswijzen, die mogelijk volgen uit de tervisielegging van de ontwerpstukken, leiden tot aanpassing of aanscherping van het rapport en/of de onderliggende stukken.

(a.) Initiatiefnemer heeft alle stukken (het MER-hoofdrapport alsmede alle daarvoor benodigde onderliggende onderzoeksrapporten naar onder meer geluid, natuur, bodem, cultuurhistorie en landschap. aangeleverd. De kwaliteitsborging is uitgevoerd door specialisten van de provincie Gelderland en de Omgevingsdienst regio Nijmegen (ODRN). Zij hebben het MER-hoofdrapport en de onderzoeken gecontroleerd. In een vooroverleg-ronde is aan relevante overlegpartners (zoals gemeenten, rijksinstanties, beheerders van kabels en leidingen, spoorlijnbeheerders, veiligheidsregio, etc.) gevraagd hun expertise ten behoeve van de kwaliteitstoetsing in te zetten. Deze informatie is meegenomen. Geluidsexperts van het door de ODRN ingeschakelde adviesbureau Bosch & van Rijn hebben de specifieke technische windmolenaspecten (geluid, slagschaduw en externe veiligheid) gecontroleerd.

Deze werkwijze is gebruikelijk bij ruimtelijke projecten: de initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het laten uitvoeren van alle onderzoeken en het opstellen van alle stukken; het bevoegde gezag, in dit geval Provincie Gelderland, controleert alle onderzoeken en overige stukken op correctheid en volledigheid.

Ten slotte wat betreft de wijze van toetsing: dat wordt gedaan op basis van algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten en op basis van de huidige wet- en regelgeving. Hierover bestaat inmiddels uitvoerige jurisprudentie en toetsing door de Raad van State.

Datum

9 juli 2024

Zaaknummer

2024-008116

Blad

3 van 6

(b.) De effecten op omwonenden zijn nadrukkelijk in beeld gebracht in het MER. De lokale situatie met aanwezigheid van gevoelige objecten (woningen) en statistisch verwachte hinder zijn het uitgangspunt voor de onderzoeken en de motivering voor de te stellen lokale normen voor windpark Echteld-Lienden geweest. Hinderbeleving en niet-akoestische factoren bij individuele omwonenden spelen geen rol bij het stellen van milieunormen. De normen moeten tenslotte voor alle omwonenden bij dezelfde type objecten gelijke bescherming bieden. Onderzoek naar individuele situaties van omwonenden is in deze fase nog niet mogelijk omdat de windturbines nog niet zijn gebouwd. Besluitvorming wordt daarom gebaseerd op een nauwkeurige voorspelling van geluidniveaus en hinder op basis van bekende dosis-effectrelaties. Reacties vanuit de omgeving zijn in deze fase gebaseerd op persoonlijke verwachtingen over de individuele hinderbeleving.

(c.) In hoofdstuk 14 van het MER wordt ingegaan op leemten in kennis. Onder meer gaat het erom dat het type windturbine nog niet bekend is, dat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen nog niet bekend zijn, dat de effecten van slagschaduw op gezondheid niet te bepalen zijn en dat ook niet bekend is of er effecten zijn van windturbines op de landbouwproductie van omliggende agrarische gebieden. Het type windturbine is niet bekend omdat de initiatiefnemer Vattenfall pas bij de aanbesteding aan leveranciers definitief het windturbintype kiest.

Wat betreft slagschaduw merken wij op dat hiervan geen wetenschappelijk vastgestelde gevallen van gezondheidseffecten bekend zijn. Er zijn geen andere onderzoeken gepubliceerd die een andere conclusie geven op dit punt. Directe gevolgen voor de gezondheid als gevolg van blootstelling aan slagschaduw – mits frequenties beneden 2,5 Hz blijven - zijn daarmee niet aannemelijk. Slagschaduw wordt echter wel als hinderlijk beschouwd en dit is aanleiding bij dit project geweest de slagschaduw te normeren.

(d.) De impact van windmolens, ook grotere, is wel degelijk bekend, dit wordt met de beschikbare wetenschappelijke inzichten en modellen goed in beeld gebracht. Er is in het MER nadrukkelijk gekeken naar cumulatieve effecten, dus de effecten van de windturbines gecombineerd met de genoemde andere functies. Het gaat dan inderdaad met name om geluid. Ook de autonome groei is meegenomen in de beoordeling.

(e.) Het MER gaat nadrukkelijk in op de invloed op gezondheid. De effecten zijn in beeld gebracht door enerzijds het aantal ernstige gehinderden te beoordelen en anderzijds door de cumulatieve effecten van slagschaduw en geluid te beoordelen.

Het citaat is afkomstig uit het advies van de Commissie MER over het landelijke MER dat is uitgevoerd ter onderbouwing van de (waarschijnlijk per 1 juli 2025) vast te stellen landelijke normen. Wat betreft de eerste bullet (de vraag om de gevolgen voor gezondheid van heel Nederland in beeld te brengen): deze vraag zal landsdekkend moeten worden opgepakt. Binnen dit specifieke windpark zal hierop het antwoord niet gevonden worden. Het rapport “Motivering lokale milieunormen Windpark Echteld-Lienden”, dat als bijlage onderdeel uit zal maken van het Projectbesluit, bevat aanvullende informatie over de geluidnormen.

Datum

9 juli 2024

Zaaknummer

2024-008116

Blad

4 van 6

Wat betreft de tweede bullet: gevraagd wordt om een inschatting van het gezamenlijke effect van alle normen, omdat wordt vermoed dat hiermee minder ruimte overblijft voor windenergie op land. Deze vraag is in het kader van dit specifieke windpark en dit specifieke MER van beperkt belang. Voor algemene informatie over dit onderwerp verwijzen wij u graag naar de in opdracht van RVO uitgevoerde onderzoeken naar de relatie tussen milieunormen en plaatsingspotentieel: Onderzoeken brengen effecten in beeld van mogelijke landelijke afstandsnormen windturbines op land (regionale-energiestrategie.nl).

Vraag 2:

Er is een recente uitspraak Schiphol¹ inzake extreme geluidhinder bij omwonende(n): 'Omwonenden mogen geen sluitpost zijn in de belangenafweging.' Hoe gaat GS Gelderland dit aspect meenemen in haar overwegingen?

Antwoord:

De situatie wat betreft geluid van een internationale luchthaven is niet te vergelijken met een windpark. Verder delen we niet de suggestie dat omwonenden 'sluitpost' zijn in de belangenafweging: de effecten van het windpark op de omgeving worden in het MER zorgvuldig onderzocht en in beeld gebracht. Bij een windpark is geen sprake van extreme geluidshinder met piekgeluiden. Het geluid dat een windpark produceert is gelijkmatig van aard.

Vraag 3:

Is een "OAR en Stuurgroep" onder regie of met sterke invloed van Vattenfall, voldoende democratisch gelegitimeerd en in het kader van alle schijn voorkomen van onjuiste belangenvertegenwoordiging wel een juiste insteek?

Antwoord:

De initiatiefnemer Vattenfall is verantwoordelijk voor het uitvoeren van het participatietraject, zoals vastgelegd in het participatieplan; de provincie controleert of dit goed gebeurt. De bijeenkomsten worden evenwel voorgezeten door een door de omgevingsadviesraad (OAR) zelf gekozen onafhankelijke voorzitter. De OAR bepaalt zelf haar agenda, Vattenfall faciliteert daarin, levert de benodigde informatie aan en neemt als initiatiefnemer deel aan het gesprek. Verder wordt de OAR bijgestaan door een extern deskundige van de NLVOW. Deze deskundige is ingeschakeld door de OAR om het werk van de OAR inhoudelijk te ondersteunen, maar wordt gefinancierd door de provincie.

De Stuurgroep bestaat uit bestuurders van de belangrijkste organisaties: Provincie, beide gemeenten, Energiecoöperatie Echteld-Lienden, de omgevingsadviesraad (OAR) en initiatiefnemer Vattenfall. De Stuurgroep wordt voorgezeten door de portefeuillehouder Klimaat en Energie en heeft als taak ons te adviseren bij te nemen besluiten.

Datum

9 juli 2024

Zaaknummer

2024-008116

Blad

5 van 6

Vraag 4:

Hoe is het mandaat gegeven vanuit alle omwonenden, zodat er ook door hen gesproken wordt namens deze groep van omwonenden?

Antwoord:

Bij het formeren van de OAR is breed uitgevraagd in de omgeving wie er zitting wilde nemen. De OAR vormt daarmee een acceptabele afspiegeling van de omwonenden.

Vraag 5:

Is GS van mening dat de participatie tot nu toe van voldoende niveau is en waaruit kunnen wij dit objectief concluderen, daarnaast mocht dit niet het geval zijn, hoe gaat GS dit verbeteren?

Antwoord:

Wij zijn van mening dat het participatietraject van voldoende niveau is geweest. Er is een uitgebreid participatietraject georganiseerd, met het instellen van de omgevingsadviesraad (OAR), diverse bewonersbijeenkomsten, ontwerpplatforms en individuele en keukentafelgesprekken. Ook is via de provinciale projectsite en via de projectsite van Vattenfall veel informatie gedeeld, onder meer via een digitaal informatiecentrum. Een goed participatietraject wil echter niet zeggen dat (alle) ontevredenheid kan worden weggenomen. Wij hebben de indruk dat de ontevredenheid die we merken vanuit diverse omwonenden, ook te maken heeft met de beperkte speelruimte waar we mee te maken hebben. Ook komt de ontevredenheid bij diverse omwonenden voort uit het feit dat er inmiddels is gekozen voor een voorkeursalternatief met 7 windturbines; diverse direct omwonenden hadden waarschijnlijk graag een ander plan gezien. Tot slot is een zeer belangrijke factor bij weerstand en zorgen van omwonenden het sterk gepolariseerde debat over windenergie.

Vraag 6:

Indien participatie niet afdoende is doorlopen, hoe kan dan een omgevingsovereenkomst voortkomen die geldigheid heeft?

Antwoord:

De omgevingsovereenkomst is het 'eindproduct' van het traject dat is aangegaan met de omgevingsadviesraad (OAR). De Omgevingsadviesraad vormt een vertegenwoordiging van de omgeving. Zoals bij antwoord op vraag 4 reeds is gesteld, is breed in de omgeving de uitnodiging gedaan om zitting te nemen in deze OAR. De omgevingsovereenkomst wordt uiteindelijk ondertekend door de OAR, de energiecoöperatie, de provincie en de initiatiefnemer.

Datum
9 juli 2024

Zaaknummer
2024-008116

Blad
6 van 6

Vraag 7:

Als blijkt dat de aanmeldnotitie gebreken bevat, kan de provincie de aanmeldnotitie weigeren?

Antwoord:

Wij gaan er vanuit dat de vraag betrekking heeft op de notitie die nodig is om te beoordelen of er een m.e.r. voor een project noodzakelijk is. Voor dit project is reeds vastgesteld dat een m.e.r. verplicht is. Wat betreft het MER: dit wordt door initiatiefnemer opgesteld. Inderdaad kunnen wij dit rapport weigeren als het naar onze mening onvoldoende kwaliteit heeft.

Vraag 8:

Gaat de anterieure overeenkomst worden aangevuld met de recente inzichten dat windturbines allerlei toxische stoffen bevatten en potentieel kan verspreiden?

Antwoord:

Nee, dit is niet een onderwerp dat in de anterieure overeenkomst wordt geregeld. Wel wordt op dit moment met de OAR gesproken over of het nodig is aanvullend onderzoek te doen naar (de verspreiding van) Bisfenol A (BPA). Deze stof wordt verwerkt in de bladen van windturbines, onder de beschermende laag met coating, evenals in veel huishoudelijke producten en bijvoorbeeld verpakkingen van voedingsmiddelen.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Henri Lenferink - Commissaris van de Koning
Frederik van Ardenne - Secretaris